

»vidga våra hjärtan», som Paulus säger, så skola vi finna ständigt nya anledningar till tacksam beundran för de många »språk och sätt», varpå en och samma Ande lär oss att prisa Gud (Sv. ps. 137: 2).

Emil Liedgren.

En predikosamling ur psalmvalssynpunkt.

DET HAR NÅGON GÅNG i recensioner av nyutkomna predikosamlingar påtalats, att utgivarna av sådana icke upplysa om vilka psalmer, som sjungits i anslutning till predikningarna. Det är givet, att detta skulle varit till stor välsignelse i sådana fall, då en predikan läses hemma, där man icke kan komma i kyrkan.

Nu ha vi fått en predikosamling, som tillfredsställer även det kravet. Det är biskop Stadeners Evangeliepostilla, hans Högmässopostilla och hans Andra högmässopostilla. I dem är till varje predikan fogad en fullständig psalmlista.

Ett studium av hans predikosamlingar ur psalmvalssynpunkt erbjuder mycket av intresse.

Till att börja med är det tydligt, att Stadener icke hör till de präster, som vilja hava med så många psalmer som möjligt. Han har istället begränsat sig till ett fåtal. Hela antalet av honom under åren 1924—1927, då dessa predikningar till största delen äro hållna, begagnade psalmer är 224. För jämförelse kan det nämnas, att Holmström i sin psalmvalslista upptar, alternativ och böndagar ej medtagna, 293. Detta under de tre på varandra följande år, varunder svenska kyrkans samtliga högmässoperikoper genomgåts. Tar man istället hänsyn till var årgång för sig, visar det sig, att evangelietexten givit anledning till 162 psalmer, första årgångens texter till 169 och andra årgångens till 172, dessa mycket ofta helt andra än i de båda föregående. Detta vill med andra ord säga, att årligen ha femhundra av våra psalmer eller lika många, som psalmboken omfattade, innan vi ännu fått tillägget av år 1921, icke en enda gång synts på psalmtavlan. Och de som ingen enda gång ens under tre på varandra följande år kommit upp och sjungits, äro till antalet 449 eller två tredjedelar av hela antalet psalmer i psalmboken, ett vittnesbörd om hur få psalmer det är möjligt att reda sig med.

Av de 224 psalmer, som Stadener sålunda begagnat i dessa tre årsgångar högmässopredikningar, visa sig endast 17 vara hämtade från »Nya psalmer». Då en och annan av dessa använts mer än en gång, har församlingen sammanlagt 26 gånger under tre år från psalmtavlan

mött psalmnummer över 500. Det visar sig ytterligare, att författaren blivit allt sparsammare med bruket av de nya psalmerna. Använde han dem tio gånger i Evangeliepostillan, så har han däremot i Andra högmässopostillan inskränkt sig till endast hälften. Märkvärdigt är, att icke ens missionsdagarna ha föranlett honom till ett flitigt bruk av dem. Han använder alltjämt de psalmer, som vi förr måste gripa till, därför att vi icke hade något bättre, numren 56, 118, 139, 102, 68 etc., fast de ju ha en helt annan karaktär. Den enda av de nya, som sjungits i samband med talet om missionen, är 534 eller Beskows härliga »Ack, saliga dag, som i hoppet vi bida ...». Med den är det ju det egendomliga, att den icke enligt psalmbokens indelning hör med till missionspsalmerna, fast den är en av de allra bästa i det slaget.

Vilka av de nya psalmerna är det då, som kommit till användning?

Egendomligt nog i flera fall sådana, som väl annars icke så ofta sjungas i kyrkorna. Så de gamla väckelsesångerna från 1700-talet och 1800-talet. Lars Linderots »Ingen hinner fram till den eviga ron» är med. Så också Kolmodins »Gå varsamt min kristen, giv akt på din gång». Vidare också de båda medtagna sångerna av Rosenius: »Ängsliga hjärta, upp ur din dvala» — använd som psalm efter predikan dels å 19 eft. Tref. evangeliet, dels å 21 eft. Tref. 2 årg. — och »Med Gud och hans vänskap» — såsom psalm efter predikan å Allhelgonadagen 2 årg.

En annars säkerligen ytterst sällan sjungen psalm, Vitalis »Min vän är ljuv», har här kommit till användning en gång. Det är dess tre sista verser, som använts som slutpsalm på 4 sönd. e. Påsk, 2 årg. Predikan handlade då om »Den hjärteliga fröjd, som Herrens trogna kunde hava av sin Frälsares vänskap».

Däremot har den förmodligen annars oftast sjungna av alla nya psalmer, Beskows »Kärlek av höjden», här förekommit endast en gång under alla tre åren, nämligen som predikstolpsalm på 13 e. Tref., vilken söndag den ju verkligen kan sägas höra samman med.

De andra nya psalmer, som Stadener låtit sin församling sjunga, äro nummer 504 (»Härlig är jorden ...»), 521, 523 — Evers förnämliga psalmer på Himmelsfärdsdagen och Förklaringsdagen — 554, 557, 594, 616, 661, 665, 666, 671 (»O, se den stora vita här ...»).

Med ett eller annat undantag ha dessa sjungits endast *en* gång i medeltal per år. Detta gäller om sammanlagt 119 av de 224 psalmer, som kommit till användning. Så mycket oftare måste då de återstående 105 ha varit i bruk. Det visar sig också, att sex bland dessa förekommit icke mindre än *sex* gånger och därutöver årligen. Främst bland dessa stå passionpsalmerna 94 och 76, den förra en stående predikstolpsalm i Fastan, den senare icke sällan använd både som

ingångspsalm och slutpsalm under samma tid. Bland de icke till en viss tid av kyrkoåret särskilt bundna psalmerna är 384: 6 »Skydda, Gud, och styr din kyrka» den oftast förekommande. Den är Stadeners predikstolspsalm framför andra. Samma användning har han ofta haft för olika verser ur andaktspsalmerna 134 och 138. De ha därjämte ofta tagits i bruk som ingångspsalm under Trefaldighetstiden. De återstående av de oftast förekommande psalmerna äro 102 och 112, av vilka olika verser under tiden mellan Påsk och Pingst mött församlingen från psalmtavlan.

Mindre än sex men fler än tre gånger årligen synas fjorton psalmer hava förekommit. Det är idel kärnpsalmer och är förutom 138, som redan omnämnts, följande: 324, vars fjärde vers är en här vanligt förekommande predikstolspsalm, liksom dess sista vers funnit upprepad användning som slutpsalm, 3, 224, 269, 272 — Stadener slutar ofta gudstjänsten med att låta församlingen sjunga en psalm med lovsångskaraktär — vidare 430, som begagnas som gradual och som psalm efter predikan, 1, 22, 144, 16, 285, 227 och 21. De av dessa fjorton, som oftast förekommit, ha här nämnts först.

Återstår alltså 85 psalmer, som således sjungits endast *två eller tre gånger* om året. Bland dessa torde flera återfinnas, som på andra håll kommit till betydligt rikare användning. Det är nog med att peka på 141, vars nionde och följande verser ju flitigt brukas som predikstolspsalm. De förekomma här i denna användning endast en gång. I detta sammanhang kan det också påpekas, hur den annars rätt ofta tillgripna ingångspsalmen 323 här icke behövt tillgripas. Att taga upp den på en annan söndag än t. ex. 10. efter Trefaldighet är väl närmast en nödfallsåtgärd, som bör undvikas.

Ett ord till sist om Stadeners psalmlista på juldagen. Den överraskar mest genom vad som icke finns där. Jag menar psalm 60 eller »En jungfru födde ett barn i dag». I stället för den har Stadener som gradual valt 56: »Se natten flyr». Hur vacker och även lämplig denna än är, torde det säkert varit många, som saknat den övliga gradualpsalmen. Den synes mig lika bestämt höra hemma på denna plats, som 92 »Skåder, skåder nu här alla» är självskriven som gradual på Långfredagen eller 394 »Den blomstertid nu kommer» på Midsommardagen.

Ax. Malmberg.